

АТРИБУТИВНИЙ АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Починаючи з 90-х років ХХ ст. однієї з найважливіших характеристик соціуму стає його загальна інноватизація. Звідси і виникнення в теоретичному дискурсі нового поняття – «інноваційне суспільство».

Вперше визначення інноваційного суспільства було надане в декларації Санкт-Петербурзького саміту G8. В ній вказується, що інноваційне суспільство – це суспільство, яке на постійній основі шукає, розробляє, впроваджує інновації і за рахунок цього увесь час рухається вперед. Інноваційне суспільство як новий етап цивілізаційного розвитку не просто відкрите для інновацій. Воно саме безперервно генерує інновації різних видів і рівнів. Його функціонування повністю залежить від швидкості впровадження нового знання в усі сфери суспільного життя. Таке суспільство є найбільш динамічним і стійким, але при дотриманні однієї умови: воно повинне вірно оцінювати наслідки впровадження кожної інновації і виключати ті, які становлять загрозу для життя людини [1, с.15].

Інноваційне суспільство характеризується зростаючою динамічністю складних соціальних трансформацій, обумовлених інтенсивністю розвитку і широким поширенням прогресу. Воно займається безперервним практичним втіленням нових ідей, винаходів у вигляді інноваційних продуктів праці або технологій їх створення, методів організації і управління виробництвом для поліпшення усіх якісних і кількісних економічних та інших соціальних показників як на мікро-, так і на макрорівні.

Слід зауважити, що інноваційний розвиток – це спосіб функціонування соціальних систем, при якому тенденції впровадження нових ідей, технологій, норм і цінностей в усіх сферах суспільства переважають над протилежними тенденціями збереження існуючого стану. Складність проблеми інноваційного розвитку суспільства пов'язана в першу чергу з тим, що в цьому випадку діють

закони функціонування систем: для свого існування система потребує балансу між двома протилежними тенденціями – збереження свого стану і розвитку. Переважання однієї з цих тенденцій веде або до руйнування системи і хаосу в соціальному і екзистенціальному сенсі, або до застою, ведучому рано чи пізно до того ж руйнування відкритої системи, що втрачає здатність адекватно реагувати на виклики і імпульси, неминуче проникаючи в систему ззовні, – з боку інших соціальних систем або приводи. Творча ідея як передумова інновації є однією з її численних складових. Інновації ж – це ще і спосіб організації і отримання результату творчої діяльності в створенні і закріпленні нового. Але творче начало, що породжує інноваційні ідеї, не завжди здатне пробитися через традиційні стереотипи. Виникає одна з основних проблем в становленні інноваційного суспільства – проблема співвідношення інновації і традиції в соціальному розвитку.

У контексті соціальної філософії традиція визначається як спосіб буття і відтворення елементів культурної спадщини, що фіксує стійкість та спадковість досвіду поколінь, часів та епох. Традиція, з одного боку, акумулює в собі систему норм і цінностей, що складають основу соціуму, культури або інтелектуального правління. З іншого боку, вона виступає формою взаємодії сучасного і минулого, механізмом збереження і передавання образів, прийомів і навичок діяльності, що мають конкретно історичну реалізацію. Без традиції інновація неможлива. Традиція – історичний шаблон в темі, запитаннях, у відповідях, у способі думки, у задачах і способах їх вирішення і т.п. Будь-яка сталість, що слугує опорою для можливих інновацій, може розглядатися як «традиція. Отже, інновація у сукупності з традицією утворює нерозривну єдність, в якій традиція постає як своєрідна «точка відліку» інноваційності. Варто наголосити на тому, що сама інновація («стала» її форма) згодом стає традицією. Відбувається своєрідний діалектичний розвиток: традиція замінюється інновацією, яка сама згодом стає традицією.

В інноваційному суспільстві яскраво виражена орієнтація на інновації, на поступальний, нециклічний соціальний розвиток. У ньому інновації переважають

над традицією. Це суспільство, у якому джерелом переваг і конкурентоспроможності є ресурси, засновані на нових знаннях, наукових ідеях та інформації. Його відмінними ознаками є високоорганізована та добре фінансована наука та освіта; розвинена інфраструктура розповсюдження знання; орієнтація на творчий потенціал особистості, групи людей та організації. Це забезпечує його динамічний та стійкий розвиток, спрямованість до інновацій, новизни.

Разом із тим інноваційна активність суспільства, інтенсивність розробки та впровадження прогресивних нововведень у практику його функціонування залежить від інноваційної політики держави, стану економіки та наявності в ньому систематизованої інноваційної інфраструктури, яка виступає як сукупність інституцій, що здійснюють матеріально-технічне, фінансове, організаційно – методичне, інформаційне, консультаційне та інше забезпечення інноваційної діяльності.

Становлення інноваційного суспільства засноване на законодавчо забезпеченій державній інноваційної політики, яка охоплює не лише сферу створення інновацій, але і сферу їх можливої комерціалізації, їх практичного застосування. У зв'язку з цим вона виконує інтегративну функцію, спрямовану на об'єднання в єдиний комплекс фундаментальної та прикладної науки, інфраструктури, комерціалізації технологій та безпосередньо виробництва інноваційної продукції.

Невід'ємною умовою становлення інноваційного суспільства є створення ефективної національної інноваційної системи, що передбачає не лише формування продуманої системи стимулювання інноваційної активності суб'єктів господарювання у середині країни, алей інтеграцію НІС у світову інноваційну систему, а також вбудовування національних підсистем НІС у глобальні технологічні ланцюжки. Це дозволяє здобути бажаного ефекту та прискорити процес технологічної диверсифікації економіки та темпів економічного росту, забезпечити реалізацію науково-технічного, інтелектуального та промислового

потенціалу, а також сформулювати економічний механізм розвитку інноваційного підприємництва.

Перехід суспільства до інноваційного сценарію свого розвитку об'єктивно пов'язаний також із необхідністю інноваційного реформування вищої школи, що передбачає створення дослідницьких університетів, формування інноваційного клімату у ВНЗ, комплексну реалізацію інноваційних освітніх програм та інноваційних методів навчання, створення інноваційної інформаційно-освітньої сфери. Це дозволяє забезпечити підвищення якості вищої освіти, формування кадрового потенціалу для високотехнологічних галузей економіки, проведення широкого спектру фундаментальних та прикладних досліджень і трансферу їх результатів в різні сфери суспільного життя, формування інноваційної особистості як найважливішого суб'єкту становлення інноваційного суспільства.

Таким чином, інноваційне суспільство знаменує собою перехід від суспільства, заснованого на індустріальних технологіях, до суспільства, основним змістом якого є інновації. Саме з інноваціями людство зв'язує свою подальшу долю, вбачаючи в них основне джерело задоволення соціальних потреб і найважливіший засіб рішення практичних і духовних завдань. Інновації набувають статус головного індикатора соціального прогресу. В силу цього вони є основним пріоритетом розвитку держави і визначають становлення суспільства нового типу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Клімова Г.П. Інноваційне суспільство – новий історичний етап цивілізаційного розвитку // Концептуальні засади становлення інноваційного суспільства в Україні: монографія / за ред. Ю.Є.Атаманової, Г.П.Клімової. – Х: Право, 2015. – С. 8-40.

Клімова Галина Павлівна – доктор філософських наук, професор, професор кафедри соціології та політології НЮУ ім. Ярослава Мудрого, провідний науковий співробітник НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України